AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
____ nömrəli __21__ __08__ 2020-ci il
tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN (ƏSAS (BAZA) ALİ TİBB TƏHSİLİNİN) İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050116 - Tarix müəllimliyi

BAKI – 2020

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN 050116 - Tarix müəllimliyi İXTİSASI ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bakalavriat səviyyəsinin əsas **"050116 - Tarix müəllimliyi"** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza) ali tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı"na uyğun hazırlanmışdır.

1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:

- İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübəkeçmə, işədüzəlmə və təhsiliniartırma imkanlarını müəyyənləşdirmək;
- Tələbələri və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri barədə məlumatlandırmaq;
- Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.

1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və **"050116 - Tarix müəllimliyi"** ixtisası üzrə bakalavr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.

1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnməlidir:

- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
- İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;

- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
- Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyənetmə bacarıqlarına;
- İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
- Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.

2.2. ***Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalara yiyələnməlidir:***

- Fəal təlim mühitini yaratmaq, onu demokratik şəraitdə idarə etmək, fasilitasiya qaydalarına əməl etməklə müəllim-şagird əməkdaşlığı əsasında təhsilalanları istiqamətləndirmək, onların müstəqil olaraq öyrənmə prosesinə qoşulmasını təmin etmək bacarığına;
- Məqsədə müvafiq olaraq təhsilalanların yaş xüsusiyyətinə uyğun təlim strategiyasını müəyyənləşdirmək, təlim nəticələrini və meyarları müəyyən etmək bacarığına;
- Tarixi prosesləri təhlil etmək, onun həlli yolunu tapmaq, situasiyaya uyğun qərar qəbul etmək bacarığına;
- Diskussiya və təqdimatların həyata keçirilməsi zamanı fəal dinləmə mədəniyyəti formalaşdırmaq bacarığına;
- Müxtəlif tarixi mənbələr və materiallarla işləmək bacarığını formalaşdırmaq, zəruri məlumatları seçərək arqumentləşdirmək bacarığına;
- Tarix və xronologiya ilə bağlı əsas anlayışları fərqləndirmək, tarixi fakt, hadisə, təzahür və proseslərin zamanda yerini müəyyən etmək, insanların həyat tərzində baş vermiş dəyişiklikləri sivilizasiyalarla əlaqələndirmək bacarığına;

- Dövlətlərin yaranması, inkişafı və tənəzzülü ilə bağlı bilik və bacarıqları nümayiş etdirmək bacarığna;
- Tarixi şəxsiyyətlərin fəaliyyəti ilə bağlı məlumatları təhlil etmək və dəyərləndirmək bacarığına;
- Mədəniyyətin inkişaf xüsusiyyətlərini müəyyən etmək, milli və ümumbəşəri dəyərləri fərqləndirmək bacarığına;
- Azərbaycanın və dünya ölkələrinin tarixinə əsasən sivilizasiyaların inkişafını, qlobal problemlərin həllini dəyərləndirmək bacarığna;
- Tarixi məkan və regional problemləri. onların həlli yollarını maraqlı tərəflərə və cəmiyyətə çatdırmaq və ölkəmizin tarixi yerlərinin tanınmasında təhsilalanların iştirakını təmin etmək bacarına;
- Müasir qiymətləndirmə starategiyasını, məktəbdaxili qiymətləndirmənin növlərini və aparılmasına dair məlumatlar toplamaq və müasir tələblərə uyğun dərs nümunəsi hazırlamaq bacarığına;
- Mənbələr əsasında müxtəlif tarixi hadisələri təhlil etmək, onların arasındakı oxşarlıq və ziddiyyətlərin səbəblərini izah etməklə konkret tarixi hadisələrə dair əlavə məlumatlar toplamaq sistemləşdirmək, təqdim etmək bacarığına;
- Dövrün sosial-iqtisadi və siyasi proseslərin ümumi cəhətlərini təhlil etmək, tarixi hadisələri müqayisə etmək, mənbələrə və qabaqcıl tarixi araşdırmalara tənqidi yanaşmaq bacarığına;
- Təhsilin huquqi-normativ bazasına dair sənədlər haqqında məlumatı olduğunu nümayiş etdirmək bacarığına;
- Təlim prosesində planlaşmanın. dərsin məqsədinin müəyyənləşməsinin. tapşırıqların hazırlanmasının. qiymətləndirməsində Blumun İdrak taksonomiyasının rolunu müəyyənləşdirmək bacarığına.

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. **"050116 - Tarix müəllimliyi"** ixtisası minimum 240 (4 il) AKTS kreditindən ibarətdir. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
	Ümumi fənlər	**25**
1	**Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya.** *Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılanmasına xüsusi diqqət*	4

	yetirilməlidir.	
2	**Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya.** *Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılanmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.*	15
3	**Seçmə fənlər** *(Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər)*	
3.1	Fəlsəfə	3
	Sosiologiya	
	Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları	
	Məntiq	
	Etika və estetika	
3.2	İnformasiyanın idarə edilməsi	3
	Politologiya	
	Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	
	İxtisas fənləri	**125**
4.	**Pedaqogika.** *Bu fənnin tədrisində pedaqogikanın nəzəri əsasları, təlim- tərbiyə nəzəriyyələri, təlimin qanunauyğunluqları, prinsipləri, metodları, vasitələri, təşkili formaları, müasir təlim texnologiyaları, məktəbin idarə olunması və ona rəhbərliyin forma və metodları öyrənilir.*	10
5.	**Psixologiya.** *Bu fənnin tədrisində psixologiyanın predmeti, metodları, şagirdlərin yaş və psixoloji xüsusiyyətləri, onları öyrənmək üçün psixoloji metodlar tərtib etmək, onları diaqnostik ölçüdə tədqiq etmək öyrənilir.*	7
6.	**Təhsildə İKT.** *Bu fənn İKT vasitələrindən istifadənin müasir üsul və metodlarına; hesablama texnikası bazasında fəaliyyət göstərən multimediya texnologiyalarına, məlumatın daxil edilməsinə, toplanmasına, emalına, ötürülməsinə diqqət yetirir. Elektron tədris resursları və elektron lövhənin təlim prosesində istifadə edilməsinə, innovasiyaların idarəedilməsinə, distant təhsil,*	5

	videokonfransların təşkili, aparat, proqram vasitələri və internetdə axtarış sistemləri ilə işləməyi diqqətə çatdırır.	
7.	**Multikulturalizmə giriş.** *Bu fənn multikulturalizm haqqında ümumi anlayışları, onun inkişaf mərhələlərini, bu sahədə əsas nəzəriyyələrin xüsusiyyətlərini, cəmiyyətdə mövcud olan etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklərin qorunması istiqamətində dövlətin apardığı siyasəti öyrədir. Azərbaycan Respublikasının multukulturalizm siyasətinin, sosial-mədəni proseslərin mahiyyətini, onun xüsusiyyətlərini və bu siyasətin ölkədə uğurla həyata keçirilməsinin səbəblərini təhlil edir.*	3
8.	**Azərbaycan tarixi.** *Bu fənn Azərbaycanın ta qədim dövürdən günümüzədək baş vermiş prosesləri, tarixi faktların səbəb-nəticə əlaqələrini, dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını öyrənir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.*	25
9.	**Qədim dünya tarixi.** *Bu fənn Qədim dövürdə baş vermiş hadisələri, ibtidai icma qurluşu, ictimai əmək bölgüsünün yaranması, ibtidai icma quruluşunun dağılması, quldar təsərrüfatının formalaşması, qədim dövlətlərin yaranması, sosial-iqtisadi vəziyyəti öyrənir. Qədim dövrə dair müxtəlif tarixi hadisələri, onların arasındakı oxşarlıq və ziddiyyətlərin səbəblərini izah edir, mədəniyyətləri və sivilizasiyaları xarakterik əlamətlərinə görə müqayisə edir və fərqləndirir.*	6
10.	**Türk xalqları və dövlətlərinin tarixi.** *Bu fənn Türk dünyasına aid olan xalqların və dövlətlərin tarixini öyrənməklə tarixi məkana görə ictimai, iqtisadi, siyasi və mədəni prosesləri müqayisəsini öyrənir, həmçinin türk dünyasında mühüm rol oynayan şəxsiyyətlərin fəaliyyətini və xalqların inkişaf dinamikasını öyrənir, Türk xalqlarının və dövlətlərinin mədəniyyətinin dünaya xalqlarının mədəniyyətinə təsirini təhlil edir.*	7
11.	**Arxeologiya və etnoqrafiyanın əsasları.**	5

	Bu fənn Arxeologiya və etnoqrafiya elminin nəzəriyyəsini və metodologiyasını şərh edir, Arxeologiya və Etnoqrafiya elminin tarixin öyənilməsində əhəmiyyətini əsaslandırır, mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların yaranması və inkişafını insanların həyatında baş verən dəyişiklikləri arxeoloji qazıntılar və etnoqrafik məlumatlar əsasında öyrənir. Tarixi dövr, hadisə, proses və təzhürlərin öyrənilməsində etnoqrafik və arxoloji biliklərin rolunu qiymətləndirir.	
12.	**Orta əsrlər tarixi.** *Bu fənn Orta əsrlərdə xalqlarının həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edərək öyrənir. Tarixi paralellər aparmaq yolu ilə ayrı-ayrı dövlətlərin inkişaf xüsusiyyətlərini müqayisə edir, Orta əsr xalqalarının tarixini mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımdan əsaslandırır. Tarixi dövrləri xarakterik əlamətlərinə görə fərqləndirir, tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları dövr baxımından qiymətləndirir, onlara münasibət bildirir.*	6
13.	**Qafqaz xalqları tarixi.** *Bu fənn Qafqazda baş vermiş mühüm hadisə, proses və təzahürləri öyrənir, hadisələrin xronoloji çərçivələrini müəyyən edir, Qafqaz xalqları tarixinin öyrəniləməsində vacib olan mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını öyrədir və Qafqaz xalqları tarixinin öyrəniləməsinin əhəmiyyətini, Qafqaz xalqlarının etnogenezi problemlərini şərh edir.*	5
14.	**Şərq xalqları tarixi.** *Bu fənn Şərq xalqlarının cəmiyyətinin təsnifatı və sosial təbəqələşməsini, dövlət və iqtisadiyyat məsələlərini təhlil edərək öyrənir, tarixi paralellər aparmaq yolu ilə ayrı-ayrı dövlətlərin inkişaf istiqamətlərini, ictimai, iqtisadi, siyasi prosesləri müqayisə edir, nəticə çıxarıb mülahizələrini şərh edir, Şərq xalqlarının tarixində baş vermiş proseslər və hadisələr arasında səbəb-nəticə əlaqələrini müəyyənləşdirir, eləcə də Şərq və Qərbdə formalaşmış mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini izah edir.*	5
15.	**Osmanlı tarixi.** *Bu fənn Osmanlı tarixinin öyrənilməsinin əhəmiyyətini şərh edir, xronoloji*	6

	çərçivəsini müəyyənləşdirir, dövrün öyrənilməsinə aid mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarının əhəmiyyətini təsvir edir. Osmanlı dövlətinin ərazi məkanında baş verən dəyişiklikləri xəritə əsasında izah edir, dövlətin idarəçilik formalarını və sosial-iqtisadi münasibətlərini müqayisə edərək öyrənir. Dünyanın siyasi mənzərəsində baş vermiş dəyişikliklərdə Osmanlıların rolunu dəyərləndirir.	
16.	**Yeni dövr tarixi.** *Bu fənn Yeni dövr Avropa tarixinin öyrənilməsinin əhəmiyyətini şərh edir, xronoloji çərçivəsini müəyyənləşdirir, dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparır, kapitalist münasibətlərinin yaranmasını, dünya ölkələrində baş verən dəyişiklikləri məkanla əlaqədə izah edir, dünya ölkələrinin inkişafındakı qeyri-bərabərliyini onların siyasi quruluşu ilə əlaqələndirərək öyrənir. Yeni dövrdə ölkələrin və xalqların sosial, siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında baş verən dəyşiklikləri məkan baxımdan qiymətləndirir.*	6
17.	**Müasir dünya tarixi.** *Bu fənn müasir dövrün sosial-iqtisadi və siyasi proseslərinin ümumi cəhətlərini öyrənir, dünya xalqlarının mədəniyyət tarixinin ümumi bir tarixi kontekstdə araşdırır, müasir dövrdə baş vermiş proseslərdə dövlətlərinin rolunu dəyərləndirir. Beynəlxalq münasibətlər sisteminin formalaşmasını öyrənir. Avropa və Amerika sosial düşüncəsinin nəzəri irsini, dövlətin cəmiyyətdəki rolu, siyasi sistemlər, onların inkişaf mərhələləri, fəaliyyət mexanizmləri və siyasi liderlərin fəaliyyətini faktlara əsasən şərh edir.*	6
18.	**Dünya siyasi tarixi.** *Bu fənn Fransız burjua inqilabından hal-hazırkı dövrə qədər dünyada siyasi prosesləri öyrənir. Millət, millətçilik və milli dövlətlər anlayışını, dövlət və ictimai-siyasi təşkilatların və strukturlarının formalaşmasını, siyasi münasibətlərin liberal və klassik formalarını təqdim edir. Dünya siyasətinin qeyri-dövlət subyektlərini, dünya siyasi tarixində ictimai və siyasi prosesləri, müxtəlif siyasi partiyaların fəaliyətini, tarixi sistem və dövlət strukturlarının inkişafını, siyasi proseslərin qarşılıqlı əlaqəsini və onların insan cəmiyyətinə təsirini təhlil edir. Siyasi nəzəriyyə və institutların tarixini, siyasi hadisələr və*	5

	onların dünya tarixi aspektində qarşılıqlı əlaqələrini araşdırır.	
19.	**Tarix təliminin müasir innovativ texnologiyaları.** *Bu fənn tarix fənninin təlimində isitafadə olunan müasir innovativ texnologiyaların məqsədini, mahiyyətini, məzmununu və strukturunu öyrənir. İKT-dən istifadə etməklə müasir tarix dərsinin planlaşdırılması, o cümlədən distant təlimin mahiyyəti və metodikası, tarix üzrə fənn kurikulumları və təhsil standartları, həmçinin dünya tədris sistemi ilə bağlı yeniliklər və tarix fənninin müxtəlif fənlərlə inteqrasiyasının imkanları öyrənilir və təhlil edilir.*	6
20.	**Tarixin tədrisi metodikası.** *Bu fənn Tarixin tədrisi texnologiyasının predmentini müəyyən edir, onu tədrisi metodikasını pedaqoji elmlərdən biri kimi əsaslandırıraraq tarixin tədrisi texnologiyalarını müasir kontekstdə şərh edərək Tarixin tədrisi texnologiyalarının tələblərinə uyğun illik və gündəlik dərs planları hazırlayır və şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinə öyrənir. Təlim starategiyasını şərh edir, təlimin təşkilinə verilən tələbləri, eləcə də məzmun standartlarının mahiyyətinə görə fəal/interaktiv təlimin rolunu və əhəmiyyətini müəyyənləşdirir. Tarixin tədrisinə verilən müasir tələbləri, eləcə də Azərbaycan tarixi və ümumi tarix fənn kurikulumlraını təhlil edir.*	6
21.	**Mülkü müdafiə və ilkin tibbi yardım.** *Bu fənn fövqəladə hadisələrin qarşısının alınması, onların nəticələrinin aradan qaldırılması, kütləvi qırğın silahları, nüvə silahı, nüvə silahının tətbiqi və nəticələri, nüvə silahının zədələyici amilləri, radioaktiv çirklənmə, bioloji silahlardan qorunma üsulları, karantin tədbirləri, dinc və müharibə dövründə əhalinin mühafizəsinin xüsusiyyətləri, fərdi mühafizə vasitələri, qəza və təbii fəlakətlər zamanı xilasetmə işlərinin təşkili və yerinə yetirilməsi qaydaları, kimyəvi silahlar tətbiq edilərkən davranış və fəaliyyət qaydaları, müxtəlif zədələnmə ocaqlarında və təbii fəlakət rayonlarında ilk tibbi yardım göstərilməsində sanitar drujinalarının təşkil olunması haqqında məlumatlar öyrədir.*	6

	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər[1] *Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.*	60
	Pedaqoji internatura.	30
	CƏMİ	240

4. Tədris və öyrənmə

4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb səhifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.

4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:

- mühazirə, seminarlar və praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar, müzakirələr və debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
- layihələr;
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- rol oyunları;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;

[1] Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşımalı, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır.

- ekspert metodu;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio mühazirələr;
- distant təhsil;
- stimulyasiyalar; və s.

4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.

4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq (məsələn. universitetin veb səhifəsində, proqramın broşurlarında və s.) olmalıdır.

5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:

- yazılı tapşırıqlar;
- bilik və bacarıqlara dair testlər, kompüter əsaslı testlər;
- şifahi təqdimatlar;
- sorğular;
- açıq müzakirələr;
- praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;

- praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
- layihə işlərinə dair hesabatlar;
- portfolionun qiymətləndirilməsi;
- frontal sorğu;
- qrup şəklində və özünüqiymətləndirmə; və s.

5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.

5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiat problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

6.2. Təlim nəticələri hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.

6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:

- Təhlükəsiz təhsil şəraitinə, təhsil fəaliyyəti üçün zəruri imkanlara malik binalara, maddi-texniki və tədris bazasına, təchiz olunmuş tədris kabinetlərinə və laboratoriyalara, auditoriyalara, texniki

tədris vasitələrinə, kabinetlərə, yataqxanaya, su, istilik, elektrik sistemlərinə, internet xidmətlərinə, virtual muzeylərə, elektron kitabxanaya, zəngiz məlumat bazasına, məlumat axtarış sistemlərinə çıxışa malik olmalıdır.

7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Pedaqoji internatura

8.1. Pedaqoji internatura tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir.

8.2. Pedaqoji internatura ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi orta və tam orta ümumtəhsil məktəbləri, ümumtəhsil internat məktəbləri, inteqrasiya təlimli internat tipli təhsil müəssisələri, xüsusi məktəblər və xüsusi internat məktəbləri, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi məktəblər və internat məktəbləri, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün müəssisələr, istedadlı şagirdlər üçün məktəblər, gimnaziyalar, liseylər və digər müəssisələr) təşkil oluna bilər.

8.3. Pedaqoji internaturadan əvvəl ali təhsil müəssisəsi və pedaqoji internatura təşkil olunacaq ümumi təhsil müəssisəsi ilə müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər ümumi təhsil müəssisəsində, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri, digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.

8.4. Pedaqoji internaturanın qiymətləndirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanın müəyyən etdiyi qaydalara əsasən həyata keçirilir.

9. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

9.1. **"050116 - Tarix müəllimliyi"** ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları mülkiyyət formasından və tabeliyindən asılı olmayaraq peşəsinə və ixtisas dərəcəsinə uyğun gələn ümumi təhsil müəssisələrində, məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində, peşə təhsili müəssisələrində, orta ixtisas təhsil müəssisələrində, təşkilatlarda, idarələrdə, birliklərdə və s. sferalarda, həmçinin mövcud qaydalara riayət olunmaqla müxtəlif təhsil müəssisələrində (ali məktəbdə elmi, elmi-pedaqoji fəaliyyət sahələri istisna olmaqla) işləyə bilər.

9.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb səhifəsində yerləşdirməlidir.

9.3. **"050116 - Tarix müəllimliyi"** ixtisası üzrə bakalavr proqramının məzunlarının təhsillərini magistratura səviyyəsi üzrə müvafiq ixtisaslaşma seçim cədvəlinə əsasən Magistr proqramlarında davam etdirə bilirlər.

9.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini, Elm, ali və orta ixtisas təhsili şöbəsinin müdiri

__________ **Yaqub Piriyev**

"20" 08 2020-ci il.

Təhsil ixtisasları qrupu üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını hazırlayan işçi qrupun sədri

__________ **Cəfər Cəfərov**

"19" avgust 2020-ci il.